

מה שאתה צריך כדי להשתנות כבר נמצא אצלך

משה מסכם ארבעים שנה במשפט אחד: זה לא בשמיים ולא מעבר לים – זה קרוב אליך מאוד. מי שמפסיק לחכות לתנאים המושלמים מגלה שהוא יכול להתחיל היום.

דברים כ"ט, ט' – ל', כ' · פרשה 51 מתוך 54

מה קורה בפרשה

ביום האחרון לחייו, משה מכנס את כולם – "אתם ניצבים היום כולכם... ראשיכם שבטיכם, זקניכם ושוטריכם, כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך, מחוטב עציך עד שואב מימך". כולם, בלי יוצא מן הכלל, באותו מעמד.

הוא כורת איתם ברית, ומדגיש שהיא כוללת גם את מי שאינו נמצא שם: "וזאת אשר איננו פה עמנו היום". ואז מגיע פרק התשובה – "ושבת עד ה' אלוהיך... ושב ה' אלוהיך את שבותך".

והשיא הוא הקטע שנעשה מפורסם: "כי המצווה הזאת אשר אנוכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא. לא בשמיים היא... ולא מעבר לים היא... כי קרוב אליך הדבר מאוד – בפין ובלבבך לעשותו". הפרשה נחתמת ב"ובחרת בחיים".

פי קרוב אליך הדבר מאוד – בפין ובלבבך לעשותו.

דברים ל', י"ד · לא בשמיים ולא מעבר לים

שלוש נקודות

- ברית כוללת את כולם.** הרשימה מונה במפורש גם את חוטב העצים ואת שואב המים. מעמד ציבורי שבו רק מי שבצמרת נחשב שותף, מייצר בסוף שתי קבוצות שאין ביניהן דבר.
- תמיד יש דרך חזרה.** "ושבת עד ה' אלוהיך" נאמר גם למי שהגיע רחוק. מערכת שאין בה מסלול חזרה מוגדר, לא תראה שוב את מי שיצא ממנה.
- ההחלטה בידי האדם.** "ובחרת בחיים" – הכתוב מציב את שתי האפשרויות ואז מבקש לבחור. כל מערכת חינוכית שמסתפקת בכפייה מגלה שהיא עובדת רק כל עוד היא נוכחת.

האדם · התירוץ שנשמע כמו ענווה

עיון

"זה לא בשבילי" הוא המשפט הכי משכנע שאנחנו אומרים לעצמנו.

משה, ביום האחרון לחייו, טורח לסגור בדיוק את הפרצה הזאת. "לא בשמיים היא" – כלומר, אל תגידו שזה גבוה מדי. "ולא מעבר לים היא" – ואל תגידו שזה רחוק מדי, שצריך תנאים אחרים, מקום אחר, זמן אחר.

והוא מכיר את שני התירוצים היטב, כי הוא שמע אותם ארבעים שנה. שניהם נשמעים כמו הכרה כנה במגבלות, ושניהם בעצם אומרים אותו דבר: לא עכשיו.

ושימו לב לפתיחת הפרשה, שאומרת את אותו דבר בדרך אחרת. הרשימה של מי שעומד שם מסיימת ב"מחוטב עציך עד שואב מימך" – האנשים הכי פשוטים במחנה, ששום דבר בהם אינו מיוחד. גם הם צד בברית. וזה כל הרעיון: לא צריך להיות אף אחד מסוים כדי להתחיל.

מושגים בפרשה

ניצבים-יולך

שתי הפרשות נקראות בשנים רבות כפרשה אחת, וניצבים נקראת תמיד בשבת שלפני ראש השנה.

"וזאת אשר איננו פה"

הברית נכרתת גם עם מי שאינו נוכח. חז"ל קראו זאת כהתייחסות לדורות הבאים.

מחוטב עציך

רשימת הנוכחים בברית מסיימת בשני התפקידים הנמוכים ביותר במחנה: חוטב עצים ושואב מים.

בבא מציעא נ"ט ע"ב - "תנורו של עכנאי"

בגמרא

לא בשמיים היא – ואפילו בת קול מהשמיים אינה מכריעה.

הגמרא מספרת על מחלוקת בין רבי אליעזר לחכמים. רבי אליעזר הביא ראיות מופלאות: חרוב שנעקר ממקומו, אמת מים שחזרה לאחוריה, כותלי בית המדרש שנטו ליפול. וחכמים לא קיבלו.

לבסוף יצאה בת קול ואמרה: **מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו בכל מקום!** – ואז עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: **"לא בשמיים היא"**. התורה כבר ניתנה לבני אדם, ולא בת קול מכריעה בה.

ומה יוצא לנו מזה: הפסוק שנועד לומר "זה בהישג ידך" הפך למקור שקובע שהאחריות עברה אלינו לגמרי. **ואלה שני צדדים של אותו מטבע: אם זה קרוב אליך, אז זה גם עליך.** אין מי שיכריע במקומך ואין הודעה שתגיע. וזה מפחיד, וזה גם בדיוק מה שהופך כל התחלה לאפשרית – כי אתה לא צריך אישור מאף אחד.

רבי שמחה בונים מפשיסחא - שני הפתקים

סיפור

בכיס אחד "בשבילי נברא העולם", ובשני "ואנוכי עפר ואפר".

רבי שמחה בונים מפשיסחא לימד שכל אדם צריך לשאת שני פתקים. בכיס אחד: **"בשבילי נברא העולם"**. ובכיס השני: **"ואנוכי עפר ואפר"**. והחוכמה, אמר, היא לדעת מתי לשלוף איזה. **מי שנופל, שמרגיש מיותר, שבטוח שאין לו מה לתת – ישלוף את הראשון. ומי שמתנפח וגורר אנשים בדרכו – את השני.**

והפתק השני הוא מה ששומר על זה. אדם שמאמין שהוא יכול הכול, בלי הפתק השני, מתחיל לדרוס. **שניהם נכונים באותה מידה, ובשום רגע לא שולפים את שניהם יחד.**

מבט קדימה

הפרשה נחתמת בשתי מילים שהן אולי התמצית של כל התורה: **"ובחרת בחיים"**. שימו לב שהן מיותרות לכאורה – הרי אם הציגו לפניך חיים ומוות, ברור מה תבחר.

וזו בדיוק הנקודה. אנחנו לא בוחרים במוות; אנחנו פשוט לא בוחרים. רוב הדברים שמתקלקלים בחיינו אינם תוצאה של החלטה גרועה אלא של אי החלטה שנמשכה שנים. ולכן הפסוק לא אומר "אל תבחר ברע" – הוא אומר **תבחר**. וזה, לרוב, כל מה שנדרש.

ובחרת בחיים – למען תחיה אתה וזרעך.

דברים ל', י"ט - לא "אל תבחר ברע". תבחר

התוספת

בגובה העיניים - בינך לבין עצמך - מגילה ו' ע"ב

אם התאמצת ועדיין לא הצלחת – כדאי לך להמשיך

כשמתאמצים ולא רואים תוצאה, קל להסיק שאין לנו את זה ולוותר. הגמרא מבטיחה דבר פשוט: היגיעה עצמה, גם כשעדיין לא נשאה פרי, היא הדרך – ומי שממשיך בה, בסוף מוצא.

יגיעת ומצאת – תאמין.

מגילה ו' ע"ב

לקחת מזה: חשבו על דבר אחד שהתחלתם וויתרתם עליו כי "לא ראיתם תוצאה". השבוע, חזרו אליו לצעד אחד קטן – לא כדי לסיים, אלא כדי להמשיך את היגיעה. הזכירו לעצמכם: **אם התאמצתי ועוד לא הצלחתי, זה לא סימן שאין לי את זה – זה סימן שעוד לא סיימתי.**

בקרו באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה